

Kwaliteit

Jacob Voorthuis

Wat is een kwaliteit? Een kwaliteit is een predicaat, een gezegde. Als ik zeg dat een schilderij *mooi* is, dan *mooit* het met mij. De esthetiek houdt zich bezig met het omschrijven van kwaliteiten en probeert hun onderlinge relaties te duiden en te bedden in het metafysisch landschap dat de basis vormt van ons begrip van de wereld. *De kwaliteit is een relatie*. Het zit niet in het object en ook niet in het subject alhoewel het subject de gene is die de kwaliteit *vindt* in de relatie tussen het ding dan hij waarneemt en zichzelf. Zo er vanuit theoretisch oogpunt oneindig veel dimensies mogelijk zijn in de wiskunde, kan men dat in de taal zeer concreet stellen. Elke kwaliteit is een dimensie van onze ervaring van de wereld om en door ons heen. Er zijn oneindig veel kwaliteiten allemaal afhankelijk van de configuratie tussen ervarend subject, beschreven object en de omgeving waarin beiden zich bevinden. Gezien kwaliteiten kunnen worden herkend hebben zij een communicatieve waarde.

We kunnen de strikte individuele verschijningsvorm van ieder waargenomen kwaliteit vergelijken met anderen en zo komen tot een algemenere duiding van die kwaliteit, een veralgemenisering. Dat gaat enigszins ten koste van de individuele karakteristieken van die waargenomen relatie die in een kwaliteit geduid wordt. Tevens gaan we dan spreken van “complexe” kwaliteiten, samengestelde kwaliteiten en “zuivere” kwaliteiten waardoor onze taal ons misleid in een valse metafysica, maar het offer is wel de moeite waard. Op die manier kunnen we in ieder geval over onze ervaringen praten. Wat dat oplevert weten we veelal niet van te voren en het vermogen tot onbegrip en verkeerd begrip is eveneens oneindig. Maar als ik u kan overtuigen van mijn blijdschap bij het zien van een Vermeer, (nu heb ik mezelf wel erg verraden) en u daarbij ook een blijdschap doet oefenen in uw zien van het schilderij dan hebben we iets gemeenschappelijks en als we ons dan ook nog oefenen in het uitdrukken van die blijdschap, in het omschrijven ervan, en als we gedurende dat discours elkaars woordenboek aftasten en vergelijken, dan komen we langzamerhand, in het gesprek, tot een betere overeenkomst in betekenis.

1

Ik geloof dat ik daarom boeken lezen zo fijn vind. Immers ben ik dan in gesprek met de auteur er van op een bijzondere manier. Ik probeer mezelf te bewijzen als een goed luisteraar in het lezen van zijn woorden. Hij legt mij dingen uit, ik ben het met hem eens of oneens en denk mijn eigen gedachten. Jammer is wel dat de auteur de kans niet krijgt om zichzelf te nuanceren en te kwalificeren waardoor ik wellicht wat te snel van stapel loop in mijn veronderstelling dat ik hem goed begrijp. Maar ja.

Er zijn veel kwaliteiten. Eigenlijk is elk predicaat, elk gezegde, een kwaliteit. Als we zeggen: “de bal is hard” dan is hard de kwaliteit waar we het over hebben in relatie tot de bal. Nu is de vraag het volgende: is hard de kwaliteit van de bal? Het traditionele antwoord is volmondig ja. Anderen zeggen, nee, het *kwalificerende* zit in het waarnemende subject. Hij of zij ondergaat de hardheid immers. En wat hij of zij ondergaat noemt hij of zij, in zijn of haar slachtoffer rol, de hardheid van de bal.

Beide argumenten hebben wel wat. Als ik de bal met blote voeten schop doet het pijn en stuitert hij op de stoep zoals harde ballen dat doen. Maar ik kan me voorstellen dat een heel sterke man de bal als zacht ervaart. Dus dan is de bal opeens hard voor mij en zacht voor hem. Nu lijkt het niet meer zo zeker dat de hardheid in de bal zit. Zit die hardheid dan toch niet in mij? Ben ik misschien zacht, dat de bal hard is? Zo zouden we het ons voor kunnen stellen.

Eigenlijk zit de hardheid van de bal noch in de bal en noch in mij. De bal als ding kunnen wij niet kennen, *maar in zijn gedrag in relatie tot ons*, of liever gezegd *in ons gedrag in relatie tot de bal* wel! Want die kwaliteit komt namelijk alleen tot uiting op bepaalde momenten en voor de rest is een bal gewoon een bal en ik gewoon ik. Zijn hardheid doet zich alleen gelden in mijn gedrag ten aanzien van de bal. De hardheid ontstaat pas in de schop en in het stuiten. Dus de hardheid zit in de relatie tussen ons, in de ervaring waar de bal en ik samenkomen in gedrag. Voortaan zal ik ballen op een bepaalde manier benaderen. Mijn ervaring van ballen zal groeien, mij vaardigheden met ballen ook, tot op een zekere hoogte...

De onmiddellijke ervaring met een object is als een innige zoen met onze omgeving die ons lichaam zintuiglijk ondergaat en deze interpreteert in het kader van ons opgebouwde ervaring: de doelgerichte organisatie van ons

geheugen. Hoe speelt de omgeving hier een rol? Welnu, de stoep heb ik al genoemd. De lucht als medium is in stilte voorbij getrokken maar speelt uiteraard een cruciale rol. De zwaartekracht en de oppervlakten in mijn omgeving spelen allemaal mee in mijn relatie tot de bal. Mijn gedrag ten aanzien van anderen in mijn omgeving ook. Het blijkt dat het intieme spel van mij en mijn bal een geheel universum aan relaties heeft veroorzaakt.

Elke kwaliteit die wij toeschrijven aan iets is een kwaliteit die zich ontvouwt in de relatie tussen ons en het ding in onze omgeving.

Elke kwaliteit is een zintuiglijke voorstelling van ons lichaam verwerkt tot idee. Een dimensie van of op de wereld, en de wereld heeft een oneindig aantal dimensies.